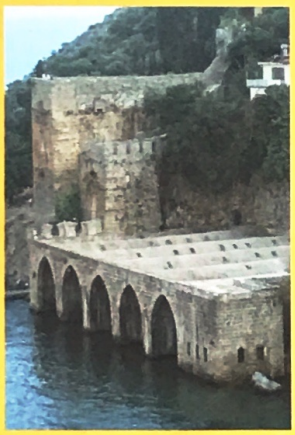
800. FETİH YILININ EŞİĞİNDE ALANYA/ALAİYE ve ALAADDİN KEYKUBAT SEMPOZYUMU

BİLDİRİ KİTABI

ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI • No: 002

Editörler:
Ekrem KALAN, Irmak KARABULUT

ALKÜY
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Sempozyum Kurulları ... 3
Sunuş ... 6
Açış Konuşmaları ... 10
Prof. Dr. Özgür Kasım AYDEMİR / Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Rektör Yardımcısı ... 11
Adem Murat YÜCEL / Alanya Belediye Başkanı ... 12
Doç. Dr. Ahmet KILINÇ / Türk Tarih Kurumu Başkan Yardımcısı ... 13
Prof. Dr. Ekrem KALAN / Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Rektörü ... 14
Ersin YAZICI / Antalya Valisi ... 16
Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN'ın Teşrif Hitabı ... 18

BİLDİRİLER

Sultan I. Alâeddin Keykubâd'ın Moğol Siyâseti / Prof. Dr. Abdülkerim ÖZAYDIN ... 21
20. Yüzyıl Başlarında Alanya'da (Alaiye) Eğitim Faaliyetleri / Öğr. Gör. Dr. Ahmet KISA ... 33
Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Alanya'da Madencilik (1861-2018) / Doç. Dr. Ali Rıza GÖNÜLLÜ ... 63
Zamana Yenik Düşmüş Yer Adları: Alanya Köyleri Örneği / Öğr. Gör. Dr. Aysun GÜNDÜZ ÖNAL ... 73
Selçuklu Devleti'nin Ekonomik Politikaları Çerçevesi'nde Alâeddin Keykubad'ın Alanya'yı Fethi Nasıl Değerlendirilmeli? / Prof. Dr. Ayşe Dudu KUŞÇU ... 83
I. Alâeddin Keykubad Dönemi Sikkeleri / Öğr. Gör. Betül TEOMAN ... 89
Selçuklu'nun İki Liman Şehri Sinop ve Alanya Üzerine Karşılaştırmalı Bir Tarih İncelemesi / Cem İDEM ... 109
Yerleşik Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Okullarda Türkçe Öğretmenlerinin Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Alanya Örneği / Doç. Dr. Elif AKTAŞ ... 123
Alanya Ağızlarında Türkçe Bitki Adlandırmaları / Doç. Dr. Emine ATMACA-Oğuzhan KABA ... 135
Alanya'nın Merkezinde Yer Alan Geleneksel Evlerde Ahşap Tavanlar / Emine CİMRİN KOÇAK ... 147
Türkiye Selçuklu Devleti Açısından Alaiyye'nin Önemi / Dr. Emine UYUMAZ ... 157
Sekiz Asır Boyunca Alanya Tarihinde İz Bırakanlar / Faruk Nafiz KOÇAK ... 161
Alanya Ağzında Gösterici Bir Zamir Olan Endeği Üzerine Diller Arası Odaklanma / Dr. Öğr. Üyesi Fidel ÇAKMAK-Dr. Öğr. Üyesi Bora BAYRAM ... 213
Sultan Alâeddin Keykubâd'ın Hârezmşâhlara Karşı İzlediği Siyaset / Doç. Dr. Gülseren AZAR NASIRABADI ... 219
Türk Kültür Tarihinde Kaygusuz Abdal'ın Yeri ve "Kaygusuz" Sözcüğünün Gelişimi / Öğr. Gör. Dr. Hande ÜNVER ÖZDOĞAN-Öğr. Gör. Dr. Ahsen AYAN ... 227
Anlatılardan Hareketle Alanya'da Kadın İmajı / Doç. Dr. Harun ŞAHİN ... 237
Selçuklu Döneminde Alanya Şehrinin Fonksiyon Özellikleri / Prof. Dr. Mehmet Akif CEYLAN ... 245
Tekelü Cemaati Üzerine Notlar / Prof. Dr. Mehmet Akif ERDOĞRU ... 263
Antalya Halkevi Dergisi 'Türk Akdeniz'de Alanya İmgesi / Muhammet DEMİR ... 269
Cumhuriyet'in X. Yılında Alaiye/Alanya Kazası / Dr. Öğr. Üyesi Muhammet GÜÇLÜ ... 281
Alanya (Kalonoros) Kuşatması'ndan Hareketle Türkiye Selçuklularında Kuşatma Savaşları ve Ritüelleri / Prof. Dr. Muharrem KESİK ... 295
Yazıtlar Işığında Alanya'nın Fetih Tarihi / Mustafa CANSIZ ... 311
Alanya'da Fransız Madam Fanimas Örneğinden Hareketle Osmanlı Son Dönemindeki Maden İmtiyazlarına Yönelik Bazı Gözlemler / Öğr. Gör. Dr. Mustafa MALHUT ... 319
Mesnevî-İ Baba Kaygusuz'da "Yol" Kavramsal Metaforu Üzerine / Öğr. Gör. Dr. Neslihan KARACAN ... 333
Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Alaiye'de Eğitim / Özge KURŞUN TÜKENMEZ ... 339
Alaaddin Keykubat Dönemi Devlet Anlayışında İdeal İnsan / Prof. Dr. Özgür Kasım AYDEMİR ... 345
Ragıp Kemal'in Gezi Yazılarında Alanya / Recep KANKAL ... 351
Evkâf-I Ümem Tarihi'nde Sultan Alâeddin Keykûbâd'ın Hayatı ve Vakıf Eserleri / Prof. Dr. Rıfat GÜNALAN ... 357
XV. ve XVI. Yüzyıllarda Alâiyye (Alanya) Sultan Alâeddin Camii ve Vakfı / Dr. Öğr. Üyesi Saim YÖRÜK ... 375
Alâiye'den Alanya'ya Kayıp Köyler / Prof. Dr. Selim Hilmi ÖZKAN ... 395
XIII. Yüzyıl Türkiye Selçuklu Çinilerinde Yenilikçi Yaklaşımlarla Yorumlanmış Figürler ve Alanya'nın 800. Fetih Yılı Onuruna I. Uluslararası "Selçuklu Sekizgeni" Çini Duvarı Projesi 2021 / Öğr. Gör. Serdar ASLAN ... 407
Alanya'nın Osmanlı Kültür Coğrafyasındaki Yeri ve Alanyalı Âlim, Şeyh ve Şairler / Prof. Dr. Şevkiye KAZAN NAS ... 439
Alanya Kalesinin Meseleleri / Prof. Dr. Tuncer BAYKARA ... 465
Unut(tur)maya Karşı Hafıza Mekânları - Alaaddin Keykubat ve Alanya'nın Fethi / Dr. Veruschka WAGNER ... 481
İbrahim Hakkı Konyalı'nın Alanya Çalışmalarının Sanat Tarihi Açısından İncelenmesi / Doç Dr. M. Zahir ERTEKİN ... 493
Misafir Kültürel Bellekte Alanya İmgesi: Alkü Tömer Örneği / Öğr. Gör. Zeynep EKİNCİ ... 515
Alanya: Selçuklular ve Deniz / Prof. Dr. Z.Kenan BİLİCİ ... 519
Sempozyum Sonuç Bildirgesi ... 525
Sempozyum Fotoğraf Seçkisi ... 527

ALÂİYE'DEN ALANYA'YA KAYIP KÖYLER[1]

*Prof. Dr. Selim Hilmi ÖZKAN**

ÖZET

Osmanlı Devlet yapısı içerisinde şehir halkından ayrı olarak diğer bir üretici sınıf da köylüler yani çiftçilerdir. İmparatorluğun ekonomik yapısı zirâate dayandığından, bu işle meşgul köylülerin devlet açısından ne kadar önemli olduğu aşikârdır. Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemindeki genel yapısı, Osmanlı toplumunun diğer bir unsuru olan konar-göçerleri zirâat sahalarında (mezra') küçük çapta tarımla uğraşmaya zorlarken, bir yandan da onların köyler kurarak yerleşik vaziyete geçmelerine zemin hazırlamıştır. Bu durumun doğal bir sonucu Anadolu ve Rumeli'de şehir iskânından farklı olarak sadece tarım ile uğraşanların ve geçimlerini buradan temin edenlerin oluşturdukları küçük iskân birimleri olarak köyler kurulmuştur. Bazı köylerde değirmen ve tahînhâne gibi küçük işletmelerde bulunmaktadır. Bu durum bize köylerin kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kadar da olsa sanayi tesislerine de sahip olduğunu göstermektedir.

Şehir hayatının pek yaygın olmadığı klasik dönemde, köylerde çiftçiliğin dışında halkın hayatını idâme ettirebilmek için bazı ek işlere yönelmiş olduğu da sıkça görülen bir konudur. Köylüler arasında imam, şeyh, bakırcı, demirci, semerci, hallaç gibi meslek sahibi çiftçiler olduğu gibi; vergiden tamamen veya kısmen muaf olan kale mülâzımları, *sayyâdân* denilen kuşçular, *küreci* denilen madenciler, devlet adına pirinç eken *çeltükçüler,* önemli yollar üzerinde geçitlerin güvenliğini sağlayan *derbentçiler,* cami mülâzımları ve zâviyedârlar bulunmaktadır. Vergi defterlerinde bazen bir köyün tamamı veya önemli bir kısmı *cemaat-ı ulemâ* veya *zâviyedar* olarak yazılmış, vergilerden de muaf tutulmuşlardır. Osmanlı Devleti köy ünitesini önemsediği için, köylerde sağlam bir teşkilatlanma söz konusu olmuştur. Ülke topraklarını özel mülkiyete vermeksizin, kamu adına elinde tutan ve devlet indinde tarımsal üretimin temel unsuru olan köylü/çiftçinin, vergi ödeyen ve ödediği bu vergi ile de kapıkulu ocakları hariç bütün devlet bürokrasisini besleyen bir konumu vardır. Bu bakımdan, devlet-toplum ilişkileri bağlamında köylünün konumu vazgeçilmez bir nitelik taşır.

Fakat konar-göçerlerin hareketleri, nüfusun arttığı ve devlet otoritesinin zayıfladığı dönemlerde, yerleşik köylü yerini ve yurdunu terk etmiştir. Nüfusun fazla olmadığı ve tarım alanının görece geniş olduğu ilk devirlerde, devlet otoritesi de güçlü olduğundan, konar-göçerlerin hareketleri bir sıkıntı oluşturmazken, ne yazık ki sonraki dönemlerde işler değişmiştir. Yerleşik köylü, eşkıya baskını ve konargöçerlerin ekinlerine zarar vermesi ile mücadele etmektense, kolay olanı tercih ederek yerini yurdunu terk etmişlerdir. Tüm bunların sonucu XIX. yüzyılın sonlarına doğru, XVI. yüzyılda önemli bir üretim merkezi olan köylerin yok olduğunu görüyoruz. Bu çalışmamızda bu köyleri tespit etmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Alâiye, Konargöçer, Köylü, Yerleşik Hayat, Kayıp Köyler.

1 Çalışmamızda tarafımızdan hazırlanan "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Gündoğmuş (Kise ve Nağlu Nahiyeleri)" isimli kitap; "Osmanlı Yönetiminde Alâiye (1471-1923)" isimli kitap bölümü; "XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Alâiye Sancağının İdari Yapısı ve Nüfus Durumu" ile "XVI. Yüzyıl Kayıtlarına Göre Alâiye (Alanya) Sancağında Yer Adları Üzerine Bir İnceleme" isimli makale verilerinden yararlanılmıştır.

* Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitim Bölümü, ORCID: 0000-0001-6381-8553, shilmi@yildiz.edu.tr

LOST VILLAGES FROM ALÂIYE TO ALANYA

ABSTRACT

Within the Ottoman State structure, peasants or farmers were another productive class apart from townsfolk. Since the Empire's economic structure was based on agriculture, it is clear that peasants who worked in this field possessed great importance for the Empire. On one hand, the general structure of the Ottoman Empire during the foundation period was forcing the nomads which were another part of the Ottoman Society to work in minor scale agriculture in agricultural lands (mezra'). On the other hand, it readied the appropriate conditions to make these nomads build villages and settle. As a natural outcome, villages were built in Anatolia and Rumelia apart from urban settlements. These villages were the settlements of the people who worked in agriculture or of those who made their livings out of these lands. There were also small businesses like mills in these villages. This shows, that these villages had industrial facilities which at least provided self-sufficiency.

During the classical era when city life was not common, people tended to have extra occupations other than farming which made their lives self-sufficient and it was quite common. There were farmers among the peasants who also held occupations like an imam, sheikh, coppersmith, ironsmith, saddle maker and carder. Also, there were farmers who held occupations that made them tax-exempt. Some of those can be listed as follows: Fort lieutenants, birdmen who were called *sayyâdân*, miners who were called *küreci*, *çeltükçüler* who were employed by the state for rice plantation, *derbentçiler* who were responsible for the safety of the important roads and passages, mosque caretakers and sheikhs of a zaviye who were called *zaviyedâr*. Sometimes a whole village or an important population of a village had been recorded on tax rolls as *cemaat-ı ulemâ* or *zaviyedâr* and thus exempted from paying taxes. Because of the importance given to the village unit by the Ottoman Empire, there were solid organizations in villages. The peasants/farmers had a special status. Because they were the ones who held the land in the name of the public without having private property, who were the fundamental elements of the agriculture in the eye of the state, who were paying the tax and thus fed the state beurocracy as a whole except for Kapıkulu Ocağı. In this regard, the peasant was indispensable in the context of state-society relations.

However, peasants left their settlements during a time when there was a population surplus, nomads were on the move and the state's authority started to grow weaker. Movements of the nomads were not a problem during the initial periods because there was not a population surplus, agricultural lands were relatively large and the state authority was strong. Unfortunately, the situation changed during the following periods. Instead of struggling against the bandit raids and nomads who were damaging their crops, settled peasants chose the easy way and left their lands. As a result of all of these the villages which were important production centers during the 16th century has disappeared towards the end of the 19th century. In this study, we are going to try to identify these lost villages.

Keywords: Alâiye, Nomad, Peasant, Settled Life, Lost Villages.

1. Giriş ve Kaynaklar Üzerine

Bu çalışmamızda Alâiye'nin Osmanlı hâkimiyetine geçişinden günümüze kadar gelen süreçte köy yerleşmeleri ile birlikte tahrir kayıtlarında var olan ama bugün mevcut olmayan köy yerleşim yerlerini incelemeyi hedeflemekteyiz. Çalışmamızda bugünkü idarî sınırlar dikkate alınmakla birlikte zaman içerisinde değişikliğe uğrayarak değişen sınırlar hakkında da yeri geldikçe bilgi verilecektir. Mesela bugün Gündoğmuş sınırlarını içerisine alan bölge, XV ve XVI. yüzyıllarda Kise ve Nağlu, XIX. yüzyılda Senir maa Düşenbe ile Kerliye nahiyelerinin sınırlarını oluşturmaktaydı. Gündoğmuş ilçe merkezi ise o dönem içerisinde karye(köy) statüsündeydi. Bugün İbradı'ya bağlı olan Ormana o dönemde Manavgat kazasının bir köyü durumundaydı. Bugün Konya'nın bir ilçesi olan Derebucak Manavgat Kazasının köylerinden birisiydi. Çalışmamızda bu değişlikler de göz önünde bulundurulacaktır.

Osmanlı tarihi üzerine yapılan çalışmalarda Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi, vazgeçilmez bir kaynak olmanın ötesinde sınırsız belge ve bilgi hazinesini de bizlere sunmaktadır. Bu çalışmada, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı

Arşivinde bulunan belgeler temel alındı. İnceleme konumuz olan bölgenin sınırları, arşiv belgeleri ışığında bugünkü siyasi sınırlar ile karşılaştırma yapılarak sınır tespiti de yapıldı. Aynı zamanda bugünkü köy ve yer isimleri ile arşiv kayıtlarında bulunan isimler yeniden gözden geçirilerek mevcut durumun analizi ortaya kondu. Tabii ki, bölgenin Selçuklu ve Osmanlı hâkimiyetine girişinden günümüze kadar geçen yaklaşık 800 yıllık süre göz önüne alındığı zaman bazı zorluklar karşımıza çıkmıştır. Bu zorluklar ve bu süre zarfında meydana gelen değişmeler, ilk tahrirden başlayarak sonraki tahrirler ile karşılaştırma yapılarak aşılmaya çalışıldı. XIX. yüzyıldaki idarî sınırların değişmesi ve bu yüzyıldaki sayım ve temettü kayıtları da dikkate alınarak bölge tarihi yeniden gün yüzüne çıkarılmıştır. Fakat bu çalışmada sadece bugün olmayan veya neresi olduğu tam tespit edilemeyen köylerin bağlı olduğu Alâiye Merkez Kaza ile buraya bağlı Nahiyeler dikkate alınmıştır. Akseki ve Manavgat kazaları değerlendirme dışındadır. Kise ve Nağlu Nahiyeleri her ne kadar Alâiye merkez kazanın bir Nahiyesi gibi gözükse de günümüzde Gündoğmuş ilçe sınırlarını oluşturduğu için bu nahiyelerdeki köylerde inceleme alanımız dışındadır.

Bugüne kadar Alanya ile ilgili gerek bilimsel anlamda gerekse popüler ve yerel anlamda birçok çalışma kaleme alınmıştır. Bu çalışmalarda Alanya tarihinin birçok yönü aydınlatılmıştır. Bu alanda bilimsel olarak kaleme alınan ilk çalışmalardan birisi Mehtap Akgül tarafından 1989 yılında hazırlanan *"XVI. Yüzyıl Arşiv Kayıtlarına Göre Alâiye'nin Sosyal ve Ekonomik Hayatı ile Nüfus ve İdari Taksimatı"*[2] isimli doktora tezidir. Bu çalışma üç defterin transkripti niteliğindedir. Dönemin şartları ve arşiv imkânlarının el verdiği ölçüde TT 172, 363 ve 990 nolu defterlerden başka bir belge kullanılmamıştır. Bunun dışında Ali Rıza Gönüllü tarafından hazırlanan ve Atatürk Araştırma Merkezi tarafından 2008 yılında basılan *"Meşrutiyetten Cumhuriyete Alanya 1908-1938"* isimli eser 1908 ve 1938 dönemini kapsamaktadır ve sınırlı sayıda arşiv belgesinden yararlanılmıştır. Yine Nazım Karagedik tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde, temettüât kayıtlarına göre XIX. yüzyıl Alâiye merkez kazasının ekonomik ve demografik yapısı incelenmiştir. Alanya Belediyesi ve bazı sivil toplum kuruluşları tarafından periyodik olarak düzenlenen *Alanya Kültür Seminerleri* adı altındaki çalışmalarda ise bugünkü Alanya ilçesi sınırları daha çok dikkate alındığı için iç kesimler ile ilgili değerler ve çalışmalar yetersiz kalmıştır. Alâiye sancağının Batı kısmını oluşturan Manavgat kazası da Prof. Dr. Behset Karaca tarafından arşiv kayıtları temel alınarak *"XV. ve XVI. Yüzyıllarda Manavgat Kazası"* ismi ile 2009 yılı içerisinde kitap olarak basılmıştır. Bu çalışma da XV ve XVI. yüzyıl Manavgat kazası ile birlikte bölge hakkında da önemli bilgiler mevcuttur. Alâiye sancağını ilgilendiren arşiv kaynaklarının değerlendirilmesi bu kitabın giriş kısmında geniş şekilde yapılmıştır.[3]

Yukarıda zikrettiğimiz çalışmaların hemen hemen hepsine Osmanlı Arşiv belgeleri kaynaklık etmiştir. Bu belge ve defterler İstanbul'daki Osmanlı arşivinden başka, Ankara'da Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü ve Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde de bulunmaktadır. Osmanlı Arşivinde Tahrir Defterleri fonu dışında Kâmil Kepeci ve Maliyeden Müdevver Defterler tasnifi içinde de tahrir ve tımar ile ilgili birçok bilgi mevcuttur. Alâiye ile ilgili bilgilerin yer aldığı defterler ve belgelerin tanıtımı daha önceki çalışmalarda yapılmıştır. Tekrar olmaması açısından burada kısaca künyelerini vermekle yetineceğiz. Maliyeden Müdevver Defter serilerinde, [MAD] 16029 [1475 tarihli], 152 [1520-1530 tahmini], 15286 [1573-74 tarihli], 17666 [1585 tarihli], defterlerde Alâiye ile ilgili teferruatlı bilgiler mevcuttur. XIX. yüzyıl için ise MAD-22011 nolu defterde sancağın geneli ile derli toplu önemli bilgiler vardır. Bu defter tarihi tam olarak belli olmayan fakat tahminen 1831 ile 1844 yılları arasında tutulduğunu zannettiğimiz nüfus yoklama defteridir. Defter Alâiye, Manavgat, İbradı, Senir maa Düşenbe kazalarında yaşayan yerli halk ve bu kazalar bölgesinde haymenişin bulunan yörüklerle Alâiye, Manavgat ve İbradı kazalarında sakin ve ticaretle meşgul reayanın sınıflarına göre ayrı ayrı gösteren ve sonuna kazalar üzerine icmalle bağlayan bir nüfus yoklama defteridir. Bu defter kullanılarak tarafımızdan *"XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Alâiye Sancağının İdari Yapısı ve Nüfus Durumu"* isimli çalışma Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi(TUBAR)'nin 29[2011] sayısında yayımlanmıştır. Yine XIX. yüzyıl ile ilgili ML.VRD.TMT.d., Temettuât Defterlerinde bölgenin bir kısmı ile ilgili bilgiler vardır.

2 Mehtap Akgül, "16. Yüzyıl Arşiv Kayıtlarına Göre Alâiye'nin Sosyal ve Ekonomik Hayatı ile Nüfus ve İdari Taksimatı" (doktora tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989.

3 Behset Karaca, XV. ve XVI. Yüzyıllarda Manavgat Kazası, (Isparta: Fakülte Kitabevi, 2009), s. XIII.

Tapu Tahrir Defterleri [TT] serisinde ise 990 [1500 yılı başlarına ait], 107 [1520-22 yıllarına ait], 166 [1530 tarihli] numaralı icmal defter, 172 [1555 tarihli], 363 [1555 tarihli], 696 [1603–1604 tarihli], 765 [1636-37 tarihli], 778 [1642-43 tarihli], TT 844 [1693–94 tarihli], 840 [1693 tarihli] defterlerde Alâiye ile ilgili eşsiz bilgiler vardır.

2. Coğrafi Mekân ve Tarihi Arka Plan

Alâiye ve çevresi de her Anadolu şehri gibi Bizans'a bağlı iken 1071'de Türklerin Anadolu'ya girmesi sonrası Selçukluların eline geçen şehirlerden birisidir. 1071 Malazgirt meydan muharebesinin kazanılmasından sonrası Anadolu'ya giren Türkmenler, hızla Anadolu'nun batısına doğru ilerlemişlerdir. Batı Anadolu'da "uç" bölgelerine yerleşen Türkmenler, bu bölgelerin Türkleşmesinin yanı sıra Batıya doğru fetihlerde de önemli rol oynamışladır. Uç bölgeleri göçmen Türklerin gelmiş olduğu geçici bir yer olmanın ötesinde, bizzat yurt edinmek amacı ile geldikleri yerler olmuştur. Daha sonraki dönemlerde artan Moğol istilası ile uç bölgelerinde yığılmalar artmıştır. Kısaca uçlara gelen Türkmenler gelmiş oldukları bölgeleri kendilerine vatan edinmişler ve bu bölgeleri şenlendirmişlerdir.[4]

Alaeddin Keykubad, tahta geçmesinden iki sene sonra iklimi, suyu ve yaylaları çok güzel olan Coracesium [Alanya]'u feth etmeye karar vermiştir. Bunun nedeni Akdeniz sahillerini tamamen Selçuklu kontrolüne almaktır. Çünkü bu dönemde Antalya ve çevresi ile birlikte Batı Anadolu, uluslararası pazarların merkezi durumuna gelmişti. Alâiye'nin fethi ise bu pazarlara güç katacak nitelikteydi. Bu durumun farkında olan Alaeddin Keykubad, gerekli hazırlıkları tamamladıktan sonra karadan ve denizden Coracesium[Alâiye]'u kuşatır. Şehrin fetih şekli ve tarihi tartışmalı da olsa Coracesium[Alâiye] iki aylık bir kuşatmadan sonra 1221 yılında Selçuklu hâkimiyetine girer. Şehrin Selçuklu hâkimiyetine girmesi ile birlikte Alâiye, uluslararası ticarette Selçuklu devletine yeni bir güç katar.[5] Aynı zamanda bu fetihle birlikte Alâiye ve çevresine büyük bir Türk yerleşmesi başlar. Bu yerleşmelerle birlikte bölgede birçok yeni köy kurulur.

Selçuklu Devleti'nin 1243 Kösedağ savaşı sonrası zayıflayıp Anadolu'nun İlhanlı nüfuzuna girmeye başlaması ile Anadolu'da yer yer beylikler ortaya çıkmaya başladı. Antalya ile birlikte Alanya ve çevresinde, Hamidoğulları, Tekeoğulları, Karamanoğulları ve Alâiye Beyliği önemli rol oynadı. Antalya ve çevresine hâkim olan Hamid Oğullarının hâkimiyeti zamanla Alanya'ya kadar uzandı. XIV. yüzyıl ortalarında ise bölgeye Alâiye beyleri hâkim oldu. Alâiye beyleri daha çok Karaman Beyliğine tabi olarak varlıklarını sürdürdüler. Fakat bu beylerden Savcı Bey'in oğlu Karaman Bey, Osmanlı tehlikesine karşı Alâiye kalesini tahkim ettirdi. Bunun yanında Osmanlı tehlikesinin şehirde hissedilmeye başlamasından sonra Mısır Memlûk Devleti ile de sıkı bir iş birliğine girdi. Hatta Karaman Bey, Alâiye'yi 5000 dinar karşılığında Memlûk Devletine sattı [1426]. Böylece bu tarihten sonra Alâiye Beyliği Memlûk Devleti'nin nüfûzu altına girmiş oldu. Ancak şehir, yine bu devlete tabi olarak Karaman beyi ve oğulları tarafından bir valilik seklinde idare olunmaya devam edildi. Bu dönemde Alâiye üzerinde Karamanoğullarının da egemenlik hakları devam etmekteydi. Alâiye Beyleri Karamanoğullarının hamiliği altında olsalar da zaman zaman onların baskısından rahatsız olmuşlardır. Bu baskılar sonucu Alâiye Bey'i Savcı b. Karaman, Osmanlı Sultani II. Murad'la anlaşarak Osmanlı hamiliğini kabul etti. Bu hamilik sonraki beyler döneminde de devam etti.

Karamanoğlu İbrahim Bey, II. Muradın vefatından sonra, genç padişah II. Mehmed'in gençliğinden cesaret alarak Osmanlılar aleyhine diğer beyliklerle ittifak etmeye başladı. Bu sırada Osmanlıların müttefiki olan Alâiye Beyliği üzerine de yürüdü. Ancak Sultan II. Mehmed'in derhal Anadolu'ya girmesi üzerine Karamanoğlu İbrahim Bey barış yapmak ve Alâiye'den çekilmek zorunda kaldı. Bu dönemde Alâiye üzerinde Karaman, Memluk ve Osmanlı egemenlik mücadelesi devam emekteydi.[6]

Nitekim Osmanlı Devleti Anadolu'da tamamen hâkimiyeti sağlamak istiyordu. Bu amaçla Fatih Sultan Mehmed çok geçmeden Rum Mehmed Paşa'yı Alâiye'nin fethi için görevlendirdi. Ancak Rum Mehmed Paşa'nın, Alâiye beyinin kız kardeşi ile evli olması dolayısı ile bu kalenin fethine pek önem vermediği ifade edilmektedir. Bu durum üzerine Fatih, Gedik Ahmed Paşa'yı Alâiye'nin fethi ile görevlendirdi. Denizden ve karadan kuşatılan Alâiye fazla

4 Şenlendirme kavramı, Osmanlılar döneminde ve daha önceki dönemlerde bir yerin iskâna açılarak yeniden yaşanır bir hale getirilmesi için kullanılan tabirdir.
5 Halil İnalcık, Devlet-i Aliyye, (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2009), s. 3.
6 İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Anadolu Beylikleri, (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1988), s. 92-95.

direnmeden teslim oldu. Bu fetih ile birlikte Alâiye ve çevresi 1471 tarihinde Osmanlı hâkimiyeti altına girmiş oldu. Alâiye'nin fethedilmesinden sonra Alâiye beyi Kılıç Arslan Fatihin huzuruna çıkartıldı. Fatih, Kılıç Arslan Bey'e Gümülcine ve çevresini tîmâr olarak verdi. Fakat Kılıç Arslan, beyliğini ele geçirmek düşüncesiyle buradan Mısır'a kaçmış, daha sonra da Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ın yanına giderken yolda vefat etmiştir. Fatih döneminde Alanya'nın fethi ile birlikte Akdeniz'in tamamı Osmanlı hâkimiyetine girmiş oldu.[7]

3. İdari Durum ve Kır Yerleşmesi

Osmanlı Devleti Alâiye'yi feth ettikten sonra bu bölgede de tahrir yaptırdı. Bu tahrir 1475 yılında tamamlanmıştır. İlk tahrir olan bu sayım sayesinde bölge hakkında önemli bilgiler öğrenmekteyiz. Daha sonraki dönemlerde bölgede birçok defa sayımlar yapıldı. Bu sayımları ve yazımları incelediğimiz zaman Alâiye ve çevresinin de her Osmanlı kenti gibi idari anlamda kendi içerisinde birtakım değişikliklere uğradığını görüyoruz. Fakat buna rağmen Alâiye bugünkü Gündoğmuş, Akseki ve Manavgat ile birlikte siyasi bütünlüğünü XIX. yüzyılın ortalarına kadar korumuştur. Alâiye Sancağı XVI. yüzyılda Alâiye, Manavgat ve Akseki olmak üzere üç kaza ve bunlara bağlı on nahiyeden oluşmaktaydı. 1475 tarihli ilk tahrirde 11 nahiye; 1501'de 9 nahiye ve bunlara bağlı 116 köy, mezra ve cemaat; 1555 de ise 8 nahiye 185 köy, cemaat ve mezra yerleşimi vardı.[8] Daha önceki çalışmalarımızda Nahiyeler hakkında bilgi verdiğimiz için burada bunların ayrıntısına girmeyeceğiz. Sadece tablo halinde vermekle yetinip kayıp köyler hakkında bilgi vereceğiz.

Tablo 1: Alanya'nın Tarihi Süreçte İdari Yapısı[9]

Alâiye Sancağı				
Alâiye Kazası (1471-XIX. Yüzyıl)				
1475	**1502?**[10]	**1530**	**1555**[11]	**XIX. Yüzyıl**
Nefs-i Alâiye	Nefs-i Alâiye	Nefs-i Alâiye	Nefs-i Alâiye	Nefs-i Alâiye
Sedre Nahiyesi	Oba Pazarı Nah.	Oba Pazarı Nah.	Oba Pazarı Nah.	Şeyhler Nahiyesi
Hasanlar Nahiyesi	Mahmudlar Nah.	Mahmutlar Nah.	Mahmudlar Nah.	Mahmud Seydi N.
(A)Nağlu Nah.	Nağlu Nahiyesi	Nağlu Nahiyesi	Nağlu Nahiyesi	Kerâliye Nahiyesi
Ak-Saz Nahiyesi	Dimderesi Nahiyesi	Dimderesi Nah.	Dimderesi Nahiyesi	Malan Nahiyesi
Çöngere Nahiyesi	Kise Nahiyesi	Kise Nahiyesi	Kise Nahiyesi	Oba Pazarı Nah.
Murt Nahiyesi	Çöngere Nahiyesi	Çöngere Nahiyesi	Çöngere Nahiyesi	Dim Nahiyesi
Mahmudlar Nah.	Alara Nahiyesi	Alara Nahiyesi	Alara Nahiyesi	Sedre Nahiyesi
Karacalar Nah.	Akseki Nahiyesi			
Alara Nahiyesi				
Manavgat Nah.				
Manavgat Kazası		**Akseki Kazası**		
1530 / 1555	**XVI-XIX. Yüzyıl**	**1530 / 1555**	**XVI-XIX. Yüzyıl**	
Manavgat	Manavgat	Kasaba-i Marolya	Kasaba-i Marolya	
Atabeğ Nahiyesi	Atabeğ Nahiyesi	Kasaba-i Çimi	Kasaba-i Çimi	
Akçahisar Nah.	Akçahisar Nahiyesi	Kasaba-i Gödene	Kasaba-i Gödene	
Senir maa Düşenbe Kazası (XVII-XIX. Yüzyıl): Senir Nahiyesi / Düşenbe Nahiyesi				
İbradı Kazası (XVII-XIX. Yüzyıl)				

4. Köy Yerleşim Yerleri ve Bugün Olmayan Köyler

Osmanlı toplumunun büyük bir kısmı yerleşik hayat sürmekteydi. Osmanlı öncesi Anadolu'ya gelen Türklerden şehir hayatına alışkın olanlar şehirlere, kır ve köy hayatına alışkın olanlar tarım ve hayvancılık yapmak üzere köylere

7 Mehmed Neşri, Kitâb-ı Cihan-nümâ (Neşri Tarihi), C. II, nşr. Faik Reşit Unat-Mehmed A. Köymen, (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1995, s. 793; Halil İnalcık, The Ottoman Empire The Classical Age 1300-1600, (London: Phoenix Press, 1973), s. 124-128

8 Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Tapu Tahrir Defteri (TT), 990; Tapu Kadastro Arşivi (TKA), TT, 172; Saim Yörük, "Tahrir Defterleri Özelinde Osmanlı Sancak İdari Taksimatında Değişim: Alâiye (Alanya) Sancağı Örneği", Mediterranean Journal of Humanities, X (2020), s. 504.

9 Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Maliyeden Müdevver Defterleri (MAD.d.) 16029; MAD.d. 22011, s. 1, 5; Saim Yörük, "Osmanlı Döneminde Alâiye Sancağının İdari Yapısı", Alanya XII. Tarih ve Kültür Sempozyumu, (Konya: Konaklı Belediyesi Yayınları, 2012), s. 272.

10 BOA, TT 990.

11 TKA, TT 172.

yerleşmişlerdir. Bilhassa köylere yerleşenler daha önce meskûn bir yere yerleştikleri gibi yeni yerleşim yerleri de oluşturmuşlardır. Daha önce yerleşim yeri olan yerlere yerleşenler bu yerleşim yerlerinde kullanılan ismi ya aynen devam ettirmişler veya kendi dillerine uygun hale getirmişlerdir. Yeni yerleşim yerlerine yerleşenler ise yerleştikleri bu yerlere Türkçe isimler vermişlerdir. Çünkü Türkler, Anayurtlarından ayrılıp gelirken yanlarında çok önemli kültür öğelerinden birisi olan yer adlarını da getirmişlerdir. Bu adlar, yeni yerleşim yerlerine değişik şekillerde yeniden verilmiştir.[12] Yer adları, bir bölgenin coğrafi yapısı ile ilgili olduğu gibi orada yaşayanların yaşam biçimleri ile de yakından ilgilidir. Bunun için yer adlarından yola çıkarak toplumun sosyal yapısı, kökeni, dinî yapısı, yaşam tarzı gibi birçok alanı hakkında bilgi sahibi olabilmekteyiz. Bir yere verilen ad, zamanla o bölge ile özdeşleşerek kültürün ve toplumsal değerlerin de ölümsüzleşmesini sağlamıştır.[13]

Yer adlarının incelenmesi dil bilgisine, yerleşim tarihine ve ülkenin etnik yapısına ilişkin de önemli ipuçları vermektedir.[14] Yer adları verilirken yerleşim yerinin durumu, konumu ve o millete ait tarihi şahsiyetler önemli rol oynamıştır.[15] Alâiye sancağındaki yer adları incelendiği zaman da bu durumun olduğu açıkça gözükmektedir. Alâiye sancağında kullanılan isimlerin çok büyük bir çoğunluğu Türkçe kökenli isimlerdir. Sancaktaki yaklaşık 210'dan fazla köy ismi ile birlikte mahalle, mezra ve diğer bir takım yer isimleri incelediğimiz zaman bunu anlayabiliyoruz. Bugün Alâiye ve çevresinde Türklerin yerleşmesinden sonra oluşturulan köylerin birçoğu yaşamaktadır. Fakat bu köy isimlerinin bazıları maalesef bilinçsizce değiştirildiği için tarihi hafıza da zamanla kaybolmaktadır. Bazı köyler XVI. yüzyıl sonrası dönemde ortadan kalkmış veya başka köylerle birleşmiştir. Köylerin terk edilme ve ortadan kalkma gerekçesi olarak tüm Anadolu için tek bir neden söylemek çok da olası değildir. Her bölgenin kendine özgü nedenleri vardır.[16] Alâiye sancağındaki köylerin ortadan kalkmasında sanayi devrimi sonrası hızlanan şehirleşmenin etkisi büyüktür. Sanayi öncesi dönem için celali isyanları ve suhte isyanları köylerin boşalmasında etikili olmuştur. Alâiye için ise köylerin boşalmasının başka bir nedeni, bölgede yaşayan konargöçerlerin zamanla başka bölgelere göçmek suretiyle yeni iskân yerleri oluşturmalarıdır. Mesela Rumelide daha çok savaşlar ve zorunlu göçlerin etkisi ile Müslüman köyler ortadan kalkmıştır.[17] Anadolu'da ise olaya Sivas, Konya ve Manisa özelinde bakacak olursak köylerin ortadan kalkmasında; 1. Doğal afetler, iklim salınımları ve salgın hastalıklar. 2. Ekonomik düzenin bozulması ve fiyat artışı. 3. Artan vergiler. 4. Timar sisteminin bozulması. 5. Celali ve suhte isyanları ve eşkıyalık. 6. Göçler ve bu yolla köylerin toplulaşması. 7. Ayanların baskıları. 8. Savaşlar ve askeri seferlerin etkileri. 9. Mülkiyet özellikleri gibi nedenleri sayabiliriz.[18] Bu nedenlerden bazıları Alâiye sancağındaki köylerin boşalması ve terk edilmesinde de etkili olmuştur.

4.1. Göge/Göğü

Alanya Kazası sınırlarında yer alan bu köyün neresi olduğunu bilemiyoruz. Güzelbağ'ın Kuzeydoğusunda Göğü mevkii vardır. Buraya yerleşmiş ve daha sonra dağılmış cemaat ve yörük yerleşmesi olma ihtimali vardır. XVI. yüzyıl kayıtlarına göre karye-i Göçler 10, karye-i Seğidler 7 ve karye-i Göge'nin 104 nefer kaydı vardır. Köyün hâsılı 1555 yılında 4640 akçedir. Dönemin şartlarına göre büyük bir köydür.

4.2. Kara Senir

Alanya kazasında yer alan bu köyün Babuccular ve nefs-i Kara Senir olarak iki mahallesi vardır. Babuccuların 29, Kara Senir'in 26 nefer kaydı olan köyün hâsılı kaydedilmemiştir. Tahminimizce bu köy konargöçerler tarafından kullanılan bir köydür. Daha sonraki dönemlerde günümüzdeki Karabuynuzlar, Çakallar ve çevresine yerleşmiş olma ihtimalleri büyüktür. Çünkü bu bölgenin insanı daha çok buralardan gelmiştir.

12 Enver Çakar, "Halep Sancağında Türkçe Yer Adları", OTAM, 11 (2000), s. 83.
13 Selim Hilmi Özkan, "XVI. Yüzyıl Sonlarında Tomarza, Tomarza ve Kayseri Çevresinde Oğuzlar", History Studies, 2/3 (2010), s. 274.
14 Doğan Aksan, Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1998), s. 101.
15 Aksan, Her Yönüyle Dil, s. 107; Tuncer Gülensoy, "Anadolu Yer Adlarına Genel Bir Bakış" Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı, Ankara, 1998, 41; Suat Öz, Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne Göre Anadolu'da Yer Adları, (yüksek lisans tezi) Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.
16 Alparslan Demir, "Osmanlı Devleti'nde Yörükler ile Yerleşiklerin Kavgası: Kayıp Köyler Meselesi", Gazi Akademik Bakış, 11/21 (2017), s. 19.
17 Mehmet Hacısalihoğlu, Doğu Rumeli'de Kayıp Köyler, (İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 2008), s. 42.
18 Demir, "Osmanlı Devleti'nde Yörükler ile Yerleşiklerin Kavgası", s. 20.

4.3. Kara Türk

Kara Türk karyesi Kara Senir yakınlarındadır. Karye için 172 nolu [1555 m.] defterde Hamid ve Teke-İli taraflarından geldiği kaydı vardır.[19] 88 nefer kaydı olan yerleşim yerinin geliri 2714 akçedir. Bu köy de konargöçerler tarafından kullanılmıştır.

4.4. Kımızcı

1555 yılında 47 nefer kaydı ve 5581 akçelik geliri olan bu köyünde neresi olduğu net belli değildir. Alanya kazasının köylerinden birisidir.[20]

4.5. Kiçi Homa

Kiçi küçük anlamındadır. Anadolu'nun birçok yerinde zıtlık ifadeleri ile isimlerin yerleşim yeri ismi olarak kullanıldığını görmekteyiz. Alâiye sancağında da diğer yerleşim yerlerinde olduğu gibi isimlerin zıtlık ifade eden kullanımlarından da yararlanılmıştır. Bunlar arasında renk anlamında zıtlık ifade eden "ak", "kara"; yönsel zıtlık ifade eden "kara", "kızıl" kullanımı en çok kullanılanlarındadır. En dikkat çeken zıtlık kullanımı ise "Kiçihuma"-"Uluhoma" ile "Kiçikurgurum" - "Ulukurgurum" kullanımlarıdır. Kiçi kelimesi küçük anlamında, ulu kelimesi de büyük anlamındadır. Benzer bir kullanım da bugün Isparta'nın ilçesi olan Keçi(Kiçi)borlu ilçesi ile Uluborlu ilçelerinin isimleridir.[21]

1555 yılında 77 nefer kaydı vardır. Köyün geliri 4841 akçedir. Neresi olduğu tam olarak belli değildir.

4.6. Ulu Homa

1555 yılında 102 nefer kaydı olan köyün geliri 8131 akçedir. Kiçi Homa'nın yakınlarında bir yerdir. Nefer sayısı ve geliri Kiçi Homa'nın iki katıdır.

4.7. Piri

Enbiyalar ve Mermerlü isimli iki mahalleden oluşmaktadır. Enbiyaların 12, Mermerlü 40 ve Piri köyü'nün 14 nefer kaydı vardır. Köyün geliri 4253 akçedir. Manavgat'ın Peri köyü olsa da tahrir yazım sırası ve bölgesel olarak yakınlığı yoktur. Bu açıdan burasın olma ihtimali zayıftır.

4.8. Kızılca Kışla maa Güreniz

Oba Pazarı Nahiyesi sınırlarında bir yerdir. Alanya merkeze yakın yerleşim yerlerinden biri veya Oymaklardan birinin ikamet yeri olma ihtimali yüksektir. 1500 yılı başlarında yapılan tahrire göre geliri 17896 akçedir. 1555 yılında ise buradaki gelir 5103 akçeye düşmüştür. Bundan buradaki konargöçerlerin başka yerlere yerleştiklerini anlıyoruz. Köyde büyük bir pazarın da kurulduğunu tahrir kayıtlarından anlıyoruz. 13 bab mukataa olarak işletilen, 1 bab da normal işletilen değirmen, 3 bab tahinhane vardır.[22] Güreniz 1500 yılında ayrı bir yerleşim yeri iken daha sonra Kızılca Kışla ile birleşmiştir. Günümüzde ise bu yerleşim yeri müstakil bir köy veya mahalle değildir. Buradaki yerleşim yerleri ile birleşmiş veya ortadan kalkmıştır.

4.9. Akarslan

Mahmudlar Nahiyesi sınırlarında bulunan Akarslan köyünün neresi olduğunu bilemiyoruz. 1555 yılında 73 Nefer ve 3864 akçe geliri vardır.

4.10. Genceros maa Gedneöz

Mahmudlar nahiyesi köylerinden olan bu köyün tam olarak neresi olduğunu bilemiyoruz. 1555'ten sonra Genceros ve Gedneöz birlikte zikredilmeye başlamıştır. Köyde bir miktar Hristiyan yaşamaktadır. Ödedikleri cizye vergisi toplamı 1500 yılında 275, 1555 yılında 420 akçedir. Köyün geliri 1500 yılında 1228, 1555 yılında ise 2616 akçedir.

19 TKA, TT 172, 13.
20 TKA, TT 172, 15
21 Selim Hilmi Özkan, "XVI. Yüzyıl Kayıtlarına Göre Alâiye(Alanya) Sancağında Yer Adları Üzerine Bir İnceleme", The Journal of Academic Social Science Studies, 5/3 (2012), s. 177.
22 BOA, TT 990, 4; TKA, TT 172, 21.

4.11. Göderdi maa Sarcanos

Mahmudlar nahiyesinin büyük bir yerleşim yeri olan Göderdi maa Sarcanos bugün yok olan köylerden birisidir. Köyün yok olmasının nedenlerinden birisi köyün oba ve konargöçerler tarafından kullanılması ihtimalini güçlendirmektedir. Bu konargöçerler büyük bir ihtimalle başka yerleşim yerleri içerisine dağılmışlardır. Bu köyde de 1500 yılında 450 akçelik bir cizye geliri vardır. Köyün geliri 1500 yılında 3022, 1555 yılında 8478 akçedir. Köyde 125 nefer kayıtlıdır. Köyün Güne isimli bir mezrası da vardır. Burasının da neresi olduğunu şimdilik bilemiyoruz.

4.12. Gümri maa Kızılca

Bu köyün de bir cemaat ve konargöçer yerleşim yeri olduğunu anlıyoruz. Köyde 1555 yılında 146 nefer kaydı vardır. Köyün geliri 7622 akçedir. Bugün bu köy de ortadan kalkmıştır.

4.13. İnsan Fakih

Mahmudlar Nahiyesine bağlı büyük bir yerleşim yeridir. Köyde 207 nefer kaydı vardır. Köyün hâsılı 1555 yılında 10880 akçedir.

4.14. Yalular

Mahmudlar karyesi sınırlarında bulunan bu köyde 100 nefer kayıtlıdır. Köyün geliri 5738 akçedir. Bu köy de ortadan kalkan köylerden birisidir.

4.15. Azizler

Dim Deresi Nahiyesinin köylerinden olan Azizler'de 17 nefer kayıtlıdır. Köyün geliri 1468 akçedir. Bu köyün de bugün neresi olduğunu bilemiyoruz.

4.16. Günceler/Göneçler

Bu köyde küçük bir yerleşim yeridir. Dim Deresi Nahiyesine bağlı olan köyde 8 nefer kayıtlıdır. Köyün hâsılı 679 akçedir.

4.17. Mavras

Alara Nahiyesinin köylerinden olan Mavras'ın neresi olduğunu tam olarak bilemiyoruz. Köyün geliri 1500 yılında 3734, 1555 yılında 5308 akçedir. Köyde 68 nefer kaydedilmiştir. Pamuk tarımı da yapıldığına göre Alara nehrinin Batısında bir yer olmalıdır.

4.18. Bolayır, Otaklar ve Tatarlar, Saru Musa, Şamlu Depe ve Özciler

Alara nahiyesi sınırlarında yer alan bu köyler bugünkü Avsallar ile Okurcalar ve Çenger arasındaki yerlerdir. Bir kısım köyler kaybolmuş bir kısmının ise ismi değişmiştir. Mesela bunlardan Okurcalar ve çevresi tahrir kayıtlarında İncir Kırı olarak kaydedilmiştir. Bu köylerin toplam nefer sayısı bugün yerini bildiğimiz Avsal ve iki Avsal'ın nefer kaydı ile birlikte 240'dır. Köylerin hâsılı 1500 yılında 3576 akçe, 1555 yılında ise 6498 akçe olarak kaydedilmiştir. Şamlu Depe, Bolayır, Saru Musa, Avsal, İki Avsal, Otaklar ve Tatarlar'ın gelirleri kaydedilmemiştir. Sadece nefer kayıtları vardır.

Tablo 2: Kayıp Köylerin Gelir Durumu

	Kazası ve Köy İsmi	Nefer (1555)	Hâsıl (1501)	Hâsıl (1555)	Değirmen (bab)	Tahınhane (bab)	Açıklama
	Alanya Kazası						
1	Göge	124		4640	1	1	Güzelbağ yakınlarında bir yer. Tahınhane Harap durumdadır.
2	Kara Senir	55		0			Senir yakınlarında bir yer
3	Kara Türk	88		2714			
4	Kımızcı	47		5581			
5	Kiçi Homa	77		4841		2	
6	Ulu Homa	102		8131	2		
7	Piri	66		4253		2	Mahalle: Enbiyalar ve Mermerlü
	Oba Pazarı Nahiyesi						
1	Kızılca Kışla maa Güreniz		17896	5103	14	3	
	Mahmudlar Nahiyesi						
1	Akarslan	73		3864			
2	Genceros maa Gedneöz	14	1228	2616			Az miktarda Hristiyan kaydı vardır.
3	Göderdi maa Sarcanos	125	3022	8478	9		Mahmmudlar yakınlarında bir yer. Bu köyde de Hristiyanlar yaşamaktadır.
4	Gümri maa Kızılca	146		7622	4		Köyde bir miktar cemaat kaydı vardır.
5	İnsan Fakih	207		10880	4		
6	Yalular	100		5738			
	Dim Deresi Nahiyesi						
1	Azizler	17		1468			
2	Günceler / Göneçler	8		679			
	Alara Nahiyesi						
1	Mavras	68	3734	5308	2		
2	Bolayır	23	3576	6498		4	2 kıta tahınhane Harap durumdadır. 240 neferin 21 Avsal, 158'i iki Avsal karyesinde kayıtlıdır.
3	Otaklar ve Tatarlar	10					
4	Özciler	5					
5	Saru Musa	23					
6	Şamlu Depe	0					

Tablo 3: XIX. Yüzyılın Sonlarında Alâiye Sancağı Nüfus Durumu

Alâiye Sancağı Nüfus Dağılımı										
Yerleşim Birimleri	**Tuvana**	**Sabi**	**Mısn**	**Topçu**	**Mensure**	**Bahriye**	**Memâlik-i Ahar**	**Süvari**	**Toplam**	**Hane**
Alâiye	524	623	313	37	15		13		1525	613
Alâiye Cemaat	47	43	17		4		2		113	44
Oba	405	376	205	1	26		8		1021	401
Cemaat (Oba Pazarı)	26	20	11		2				59	26
Dim	411	363	188	1	32	1	15		1011	396
Mahmut Seydi	303	349	156	1	20	1	5		835	352
Mahmut Seydi Cem.	356	339	164		28		5		892	332
Malan	501	527	233	1	44		11		1317	542
Kerâliye	651	634	327		55		12		1679	635
Şeyhler	793	694	309	1	48	1	1		1847	690
Sedre	296	318	135		27		4		780	321
Haymeşin Yörük (Alâiye)	197	159	89		9				454	157
Milleti Rum										182
Marolya	672	595	297		14		24	8	1602	619
Cemaat (Marolya)	5	12	4						21	7
Çimi	1776	1753	863		85	4	77		4558	1835
Gödene	927	839	478		23	3	33	12	2315	952
Manavgat (Köyler)	976	961	573	2	36	9	37		2594	1023
Manavgat (C. Haymeşin)	251	134	140		4				529	218
Manavgat (C. Hasan Abdallar)	19	9	10						38	12
İbradı	536	448	243	1	12	4	44		1288	513
İbradı Köyler	747	815	517	9	101	2	109		2300	911
Düşenbe	415	361	129		10		4		919	401
Senir	477	604	299		49		26	15	1455	661
Oba (tabi-i Senir)	623	609	286		37		2	6	1557	563
TOPLAM	11934	11585	5986	54	681	25	432	41	30738	12394

SONUÇ

Bu çalışmamızda Osmanlı Döneminde önemli bir yerleşim yeri olan Alâiye sancağının köy yerleşim yerleri ve bu köylerden kaybolan köyleri ortaya koymaya çalıştık. Yapılan alan ve yüzey araştırmaları sonucu Anadolu ve Rumeli'de olduğu gibi Alâiye sancağı genelinde de birçok köyün ortadan kalktığı tespit edilmiştir. Bu oran 3/1 civarındadır. Sanayileşme öncesi daha çok güvenlik ve ekonomik nedenler, sanayileşme sonrası ise daha iyi bir yaşam sürmek ve iş bulmak amacıyla kır yerleşim yerlerinden şehirlere ve daha büyük yerleşim yerlerine göçler yaşanmıştır. Alâiye sancağı özelinde konuya baktığımız zaman güvenlik ve şehirleşmenin dışında göçlerin daha çok yerleşim yerlerinin birleşmesi, konargöçerlerin ve cemaatlerin yeni yerleşim yerleri kurarak o bölgelere iskân edilmeleri veya kendiliğinden yerleşmeleri sonucu ortaya çıktığını gözlemledik. Alâiye sancağında kaybolan köylerin bir kısmı sahil şeridi boyunca yeni yerleşim yerleri oluşturarak buralara göç etmişlerdir. XVI. yüzyılda sancak genelinde 210 civarı köy vardır. Bu köyler kaza merkezine kayıtlı 17 köy, Oba-bazarı'nun 3 köy ve 6 mahallesi, Alara'nın 17 köyü, Dim Deresi'nin 13 köyü, Mahmudlar'ın 20 köyü vardır. Bu köylerden ve yerleşim yerlerinden 22 tanesinin tam olarak neresi olduğunu tespit edemedik. Yani 3/1 oranında bir yerleşim yerinin bugün neresi olduğu kesin olarak belli değildir. Bugün Alanya ilçesine bağlı mahallelerle birlikte 103 idari ünite vardır.[23]

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynakları

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Maliyeden Müdevver Defterleri (MAD.d.) 16029; 22011.

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Tapu Tahrir Defteri (TT), 166, 990.

Tapu Kadastro Arşivi (TKA), TT, 172.

Diğer Kaynaklar

Akgül, Mehtap, "16. Yüzyıl Arşiv Kayıtlarına Göre Alâiye'nin Sosyal ve Ekonomik Hayatı ile Nüfus ve İdari Taksimatı" (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989.

Aksan, Doğan, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1998.

Çakar, Enver, "Halep Sancağında Türkçe Yer Adları", *OTAM,* 11 (Ankara 2000), ss. 83-107.

Demir, Alparslan, "Osmanlı Devleti'nde Yörükler ile Yerleşiklerin Kavgası: Kayıp Köyler Meselesi", *Gazi Akademik Bakış,* 11/21 (Ankara 2017), ss. 15-31.

Gülensoy, Tuncer, "Anadolu Yer Adlarına Genel Bir Bakış" *Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı,* Ankara, 1998.

Hacısalihoğlu, Mehmet, *Doğu Rumeli'de Kayıp Köyler,* İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 2008.

http://www.alanya.gov.tr/mahalli-idareler.

İnalcık, Halil, *Devlet-i Aliyye*, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2009.

İnalcık, Halil, *The Ottoman Empire The Classical Age 1300-1600*, London: Phoenix Press, 1973.

Karaca, Behset, *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Manavgat Kazası*, Isparta: Fakülte Kitabevi, 2009.

Mehmed Neşri, *Kitâb-ı Cihan-nümâ (Neşri Tarihi)*, C. II, nşr. Faik Reşit Unat-Mehmed A. Köymen, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1995.

Öz, Suat, *Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne Göre Anadolu'da Yer Adları,* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

Özkan, Selim Hilmi, "XVI. Yüzyıl Kayıtlarına Göre Alâiye (Alanya) Sancağında Yer Adları Üzerine Bir İnceleme", *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5/3 (Elazığ 2012), ss. 169-182.

23 http://www.alanya.gov.tr/mahalli-idareler.

Özkan, Selim Hilmi, "XVI. Yüzyıl Sonlarında Tomarza, Tomarza ve Kayseri Çevresinde Oğuzlar", *History Studies*, 2/3 (Samsun 2010), ss. 273-284.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Anadolu Beylikleri,* Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1988.

Yörük, Saim, "Osmanlı Döneminde Alâiye Sancağının İdari Yapısı", *Alanya XII. Tarih ve Kültür Sempozyumu*, Konya: Konaklı Belediyesi Yayınları, 2012.

Yörük, Saim, "Tahrir Defterleri Özelinde Osmanlı Sancak İdari Taksimatında Değişim: Alâiyye (Alanya) Sancağı Örneği", *Mediterranean Journal of Humanities*, X (Antalya 2020), ss. 499-531.